

Abstract

Thailand was established for more than a thousand years and with various names in many regions of the country – the North, the Northeastern, Central Region, and the South. In the South there are city names and old empires believed to be inherited from Siam Thai. The empires in the South comprise of *Tamponlin* or *Tamlingkam*, *Langkasuka*, *Srivijaya* and *Sriithammaratmahanakon*. Since before B.E. 500, from the domestic and foreign evidences, in the establishment of the country and empires, people cooperated in finding ways for safety in life, long living, and happiness. They, therefore, invented equipments and things to serve their private and public lives. These inventions were called *arts* and *culture*. Among these arts and cultures, health care is one of the essential aspects – for safety in life and long living. In the communities of small, medium, or big sizes, there are wise people who investigate in finding parts of plants, animals, and minerals to mix together as medicines for curing diseases by eating, rubbing and massaging. These medicines or products are arts and cultures derived from the wisdom. For the wisdoms concerning community's health care of the four districts of Nakonsithammarat province – Muang, Tha Sala, Phromkhiri, and Ron Phiboon, there are many which have been inherited for many generations. These are doctors or wise men that take care of people's health by using herb plants. They are Phra Ajarn Boonchuay Techathammo at Wat Phromlok who cures snake venoms by using herbs, Mr. Phanu Piyawongkon or Mo Yai who cures osteopathic diseases by using herbs, Mr. Ura Hom-on who cures paralysis by using herbs, Mr. Prasert Thongkham who cures hemorrhoids by using *Ya Mo Samoonphrai* (herbal medicine boiled in a pot), Mr. Rerng-aroon Phet-rit, who treats cancer using herbs, and Mr. Chot Phromphrao treats tendonitis and osteopathy using herbs. These wise men, however, have inherited the wisdoms to a few followers. There are also quite a few services to the customers or patients because most of the patients turn to use the services from modern doctors.

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้ตั้งบ้านแปงเมืองเป็นประเทศไทยมาร่วมพันกว่าปี และมีหลายชื่อในเขตพื้นที่ต่าง ที่แยกกันอยู่ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ในส่วนของภาคใต้มีชื่อเมืองและอาณาจักรเก่าที่เชื่อว่ามีเชื้อสายไทยสยาม ชื่ออาณาจักรในดินแดนภาคใต้ ได้แก่ ตามพรลิงค์หรือตมลิงคัม ลังกาสูกะ ศรีวิชัย และศรีธรรมราชมหานคร เริ่มต้นมาตั้งแต่ ก่อน พ.ศ.๕๐๐ ตามหลักฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศ การตั้งเมืองและอาณาจักรผู้คนที่อยู่ร่วมกันต่างช่วยกันคิดเพื่อการมีชีวิตที่ปลอดภัย มีชีวิตอยู่ได้นาน และความสุข ดังนั้นจึงได้คิดค้นสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเพื่อสนองตอบและรองรับชีวิตทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม สิ่งที่เกิดคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมานั้นเรียกว่า ศิลปะและวัฒนธรรม หนึ่งในจำนวนศิลปะและวัฒนธรรมหลากหลายนั้น การรักษาสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อการมีชีวิตรอดอยู่อย่างปลอดภัยและมีความยั่งยืน ดังนั้นในชุมชนไม่ว่าขนาด เล็ก กลาง หรือใหญ่ ก็จะมีคนที่มีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาในการทดสอบ ทดลองนำเอาส่วนต่างๆ จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุ มาผสมผสานทำให้เกิดเป็นยารักษาด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กิน ทา และบิบนวดสิ่งที่เป็ดยาหรือผลิตผลต่าง นั้นคือศิลปะและวัฒนธรรม ที่เกิดจากภูมิปัญญา ในกรณีของ ภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพชุมชนด้วยสมุนไพร ของสี่อำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ อำเภอเมือง ท่าศาลา พรหมคีรี และร่อนพิบูลย์ นั้นมีอยู่หลากหลายและสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุของบรรพชน หมอหรือปราชญ์ภูมิปัญญาด้านรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพร ได้แก่ พระอาจารย์บุญช่วย เดชธมโม วัดพรหมโลก รักษาพิษงู ด้วยสมุนไพร นายภาณุ ปริยวงศ์กรหรือหมอใหญ่ รักษาโรคกระดูกด้วยสมุนไพร นายอุรา หอมอ่อน รักษาอัมพฤกษ์-อัมพาต ด้วยสมุนไพร นายประเสริฐ ทองคำ รักษาโรคจิตสติดวงทวารด้วยสมุนไพร นายณัฐพล มีพวกมาก รักษาโรคด้วยยาหม้อสมุนไพร นายเรืองอรุณ เพชรฤทธิ์ รักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพร นายโชติ พรหมเพรา รักษาโรคเส้นและกระดูกด้วยสมุนไพร ปราชญ์ภูมิปัญญาดังกล่าวนี้นี้มีการสืบทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังบ้างจำนวนน้อย ส่วนการบริการผู้ให้บริการหรือผู้ปวยมีจำนวนไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่หันไปใช้บริการแพทย์แผนปัจจุบัน

Commented [L1]: แก้พิมพ์ตก ให้ถูกเป็น "ผลิตภัณฑ์"

Commented [L2]: แก้พิมพ์ผิด ให้ถูกเป็น "เกิดขึ้น"

การศึกษาวิจัย ปรัชญาภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพชุมชนด้วยสมุนไพร ๔ อำเภอ ในจังหวัด
นครศรีธรรมราช คือ เมือง ท่าศาลา พรหมคีรี ร่อนพิบูลย์

รศ.ดร.สืบทพงศ์ ธรรมชาติ *

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงอยู่ของคนหรือมนุษย์ในทุกสังคมและประเทศชาติ ด้วยภูมิปัญญาของนี่เองที่ส่งผลให้คนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยมีความสุข และมีอายุยืนยาว อีกทั้งมีสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาทำให้เกิดศิลปะและวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมหลากหลายอย่าง เช่น ประเพณี การรักษาสุขภาพหรือการแพทย์ ภาษา วรรณกรรม ความเชื่อ อาหารการกิน สิ่งของเครื่องใช้ และสถาปัตยกรรม เป็นต้นภูมิปัญญาส่วนหนึ่งได้สืบทอดมาจากบรรพชน เพราะบรรพชนได้คิดค้นเอาไว้ อันเนื่องจากการดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย มีความสุข เกิดความสะดวกสบาย และมีความมั่นคง และภูมิปัญญาอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความเฉลียวฉลาดของคนรุ่นหลังที่ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพชนเป็นฐาน แล้วต่อยอดให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งนี้อาจจะมีภูมิปัญญาจากภายนอกเข้ามาปะปนบ้างเป็นการประยุกต์เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นไปอีก และภูมิปัญญาใหม่ที่เกิดจากการใช้ความเฉลียวฉลาดในการคิดค้นและสร้างสรรค์ของคนรุ่นหลังซึ่งมีอยู่มากเช่นกัน ความหมายของภูมิปัญญาคือ ความรู้ ความเข้าใจที่ค้นคิดเอาไว้และนำมาใช้ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าต่อการดำรงชีวิต ดังที่มีผู้ให้ความหมายเอาไว้ ดังนี้

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา เก็บรวบรวมความรู้ และจัดเป็นองค์ความรู้ ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (<http://e-learning.etch.ac.th/learninghtml/s1301/unit011.html>)

“ภูมิปัญญา” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Wisdom มีความหมายว่า ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ปัญหาของมนุษย์ (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540: 11) ความรู้และความคิดของมนุษย์นั้น เมื่อได้รับการถ่ายทอด สั่งสม ปรับปรุง ดัดแปลง และสืบทอดกันมาหลายชั่วบรรพบุรุษ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีคุณค่า ละเอียด ประณีต มีลักษณะแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มชนหรือชนชาตินั้นๆ เรียกว่า “ภูมิปัญญา” แม้ว่าตามศัพท์ ภูมิปัญญา จะ

Commented [L3]: พิมพ์ผิด แก้ให้ถูกเป็น “ก่อ”

Commented [L4]: แก้ใหม่เป็น “เข้ามา”

Commented [L5]: อ้างอิงให้ถูกตามรูปแบบนามปี ข้อมูลออนไลน์ โดยระบุผู้เขียน หรือ หัวเรื่อง ปีที่เผยแพร่ หรือปีที่สืบค้น แล้วระบุว่า “ออนไลน์” แต่ไม่ต้องใส่เว็บไซต์เพราะข้อมูลเว็บไซต์จะใส่ตอนหลังที่บรรณานุกรม

* รศ.ดร.สืบทพงศ์ ธรรมชาติ ผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

แปลว่า พื้นความรู้ ความสามารถ แต่โดยความหมายที่แท้จริงก็คือ ต้องเป็นสิ่งที่มีการสั่งสม ยอมรับ และ สืบทอดมาสู่สังคมมนุษย์นั้น ๆ แสดงถึงอัจฉริยภาพของกลุ่มชนหรือชนชาตินั้น ๆ “ภูมิปัญญา” คือ พื้น ความรู้ของประชาชนในสังคมนั้น ๆ และโดยสังคมนั้น ๆ ปวงชนในสังคมยอมรับ เชื่อใจ เข้าใจร่วมกัน รวม เรียกว่า ภูมิปัญญา ฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจะหมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมี ประสบการณ์ต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบด้วยตนเองหรือทางอ้อมโดยการเรียนรู้จากผู้ใหญ่ ความรอบรู้ สะสมเหล่านี้เรียกว่า ภูมิปัญญา (ชลทิศ เอี่ยมสำอางค์และวัสนี ศีลตระกูล. 2533)

“ภูมิปัญญา” คือ กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอยู่ใน ท้องถิ่นโดยสามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยนั่นเอง บุคคลที่ สามารถปรับแผนชีวิตนี้เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” Local Wisdom ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และ สภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรม (ประเวศ วะสี. 2543)

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” Local Wisdom หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิต ของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิด วิเคราะห์ จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ ประกอบขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่องโดยไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชา จึง จัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ ๆ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัวใน การดำเนินชีวิต (กรมวิชาการ. 2538)

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” Local Wisdom หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Indigenous Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิด จากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญหาและตก ผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบขึ้นมาจากความรู้เฉพาะเรื่อง ไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ จึงจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การ จัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิต (กรมวิชาการ. 2538) “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” สะสมขึ้นมา

จากประสบการณ์ของชีวิตสังคมและในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็น วัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว พื้นฟู ประยุกต์ และ ประดิษฐ์ เสริมสร้างสิ่งใหม่ บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบนั้น นักพื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทาง วัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้มีชื่อเรียกในเวลาต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน” และสติปัญญาที่ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2534)

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง กระบวนการทางปัญญา ความคิดเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระแสความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติ จิตใจและพฤติกรรม สังคม องค์กรและ

วัฒนธรรมชุมชน เศรษฐกิจ เทคโนโลยีการผลิต และในที่สุดการพึ่งตนเอง (เสนห์ จามริก. 2532)

“ภูมิปัญญาท้องถิ่น” มักเกิดจากการสะสมเรียนรู้มาเป็นระยะเวลานาน มันเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่แยกจากกันเป็นวิชาอย่างที่เรารู้จัก ภูมิปัญญาชาวบ้านต่างจากองค์ความรู้ตรงที่เรามีหนังสือทฤษฎีความรู้มากมายมาอ้างอิงได้ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีขั้นตอน 3 อย่าง คือ ปรัชญา ปฏิบัติ และปฏิเวธ (อเนก นาคะบุตร. 2531)

“ภูมิปัญญาไทย” หมายถึง ความรู้และความสามารถของคนไทยที่ได้รับการถ่ายทอด สืบส่งมา ปรับปรุง ดัดแปลง และสืบทอดกันมาหลายชั่วบรรพบุรุษ ผู้รู้หลานไทยปัจจุบัน มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แสดงความรู้และพัฒนาการแห่งความคิดออกเป็นวิธีการ นวัตกรรม หรือผลิตผลปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน หรือหมายถึง โครงสร้างแห่งความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่สะสมมาเป็นเวลานาน ผ่าน ประสบการณ์ การเรียนรู้ การพัฒนา และการถ่ายทอดนั้นได้ช่วยในการแก้ปัญหาและสนับสนุนในการ พัฒนาชีวิตของประชาชนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของเวลาและสิ่งแวดล้อม (รุ่ง แก้วแดง. 2544)

“ภูมิปัญญาไทย” หมายถึง ผลของประสบการณ์ที่สั่งสมของคนที่ยึดมั่นกับการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเดียวกัน และระหว่างกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์รวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ต่าง ๆ ภูมิปัญญาเหล่านี้เคยเอื้ออำนวยให้คนไทยแก้ปัญหาได้ ดำรงอยู่และสร้างสรรค์อารยธรรมของเราเองได้อย่างมีคุณภาพกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในระดับพื้นฐาน หรือระดับชาวบ้าน ภูมิปัญญาในแผ่นดินได้เกิดขึ้นเป็นเอกเทศ แต่มีส่วนแลกเปลี่ยน เลือกล้าง และปรับใช้ภูมิปัญญาจากอารยธรรมอื่นตลอดมา

(เอกวิทย์ ณ ถลาง)

“ภูมิปัญญาไทย” หมายถึง องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวความคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง จนเกิดหลอมรวมเป็นแนวความคิดในการแก้ปัญหาที่เป็นลักษณะของตนเอง ที่สามารถพัฒนา ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ในการแก้ปัญหามิใช่การดำรงชีวิต (เสรี พงศ์พิศ)

จากความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้น ความรู้ องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดและสั่งสม ประสบการณ์ และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม ช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และ ปรับตัวในการดำเนินชีวิต

(622 lasika.wordpress.com ,<http://e-learning e-tech.ac.th> ,learninghtml/s1301.html,auries 56.wordpress.com)

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่มีการสั่งสมกันมาตามลำดับจากรุ่นสู่รุ่นติดต่อกันมา มีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่าทำให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อการ

Commented [L6]: เขียนให้ถูกต้องตามหลักอ้างอิงนามปี เพราะยังขาดปี

Commented [L7]: เขียนให้ถูกต้องตามหลักอ้างอิงนามปี เพราะยังขาดปี

นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดคุณค่า และมูลค่าในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมในระดับต่างๆ ทั้งขนาดหมู่บ้านถึงระดับประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ปรัชญาภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพชุมชนด้วยสมุนไพร ๔ อำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ท่าศาลา พรหมคีรี ร่อนพิบูลย์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาไทยภาคใต้ในการรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรของชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. เพื่อรวบรวมและศึกษาเรื่องราวของปรัชญาภูมิปัญญาในการรักษาโรคด้วยสมุนไพรในลักษณะและวิธีต่างๆ

Commented [L8]: แก้ให้ถูกเป็น “สมุนไพร”

ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑. ภูมิปัญญาในการรักษาสุขภาพของปราชญ์สุขภาพชุมชนได้มีการเผยแพร่และสืบทอดต่อไป

๒. คนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคด้วยสมุนไพรหรือแพทย์แผนไทยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้การประกอบการพัฒนามากขึ้น

๓. มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรตำรับแพทย์แผนไทยในสถาบันการศึกษามากขึ้นและจริงจัง

ผลการวิจัย

ในโลกนี้มีองค์ประกอบอยู่สองอย่างคือ ธรรมชาติ กับวัฒนธรรมหรือศิลปะและวัฒนธรรม สิ่งหลังนั้นคนหรือมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติเป็นผู้ทำหรือสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นสิ่งที่สร้างความสะดวกสบาย เพื่อความสุข และเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ สิ่งดังกล่าวนี้สรุปว่าส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย สิ่งของเครื่องใช้ และยารักษาโรค ทุกสิ่งทุกอย่างดังกล่าวนี้คนหรือมนุษย์คิดขึ้นเองทั้งสิ้น ด้วยการใช้สติปัญญาจากกระบวนการทำงานของสมอง ในที่สุดเมื่อลงตัวเป็นความรู้ความเข้าใจที่สั่งสมในคนสืบทอดกันมาตามลำดับจากรุ่นลูกสู่รุ่น หลาน เหลน หลิน โหลน ลื้อ หลืด และหลิบ ใช้คำเรียกรวมสิ่งที่เป็นองค์ความรู้สั่งสมกันมาเป็นทอดๆ ว่า “ภูมิปัญญา” ภูมิปัญญาต่างๆ นอกจากอยู่ในความทรงจำของคนแล้ว อาจมีการบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นการสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลัง ดังภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพชุมชนด้วยสมุนไพรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ๔ อำเภอ คือ ท่าศาลา เมือง พรหมคีรี และร่อนพิบูลย์ ดังนี้

การรักษาพิษงูด้วยสมุนไพร ของ พระอาจารย์บุญช่วย เตชธมฺโม วัดพรหมโลก

พระอาจารย์บุญช่วย เดชธมฺโมหรือเรียกกันทั่วไปว่าท่านเอ็น เป็นชาวตำบลนาหวง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา และปริญญาตรี อุปสมบทที่วัดพรหมโลก ซึ่งมีพระครูวุฑฒิธรรมสาร(พ่อท่านสมปอง ธมฺมสาโร) เป็นพระอุปัชฌาย์ และพระครูบรรหารวุฒิชัยเป็นพระกรรมวาจาจารย์ เจ้าอาวาสสนับสนุนให้ศึกษาเล่าเรียนตลอดมาและมีความใกล้ชิดเป็นอย่างยิ่ง ท่านสมปองได้ตั้งศูนย์การรักษาพิษงูภายในวัดพรหมโลก เรียกบ้านกาชาดอุทิศ โดยมีน้องชายคือ นายสมนึก จันทรประสูต เป็นกำลังสำคัญ พระอาจารย์บุญช่วยก็เข้าไปเป็นผู้จัดสถิติผู้ที่มารักษาซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ต่อมาเมื่อน้องชายท่านสมปอง มรณภาพไปก่อน และน้องชายเสียชีวิตในปี พ.ศ.๒๕๕๑ พระอาจารย์บุญช่วย จึงเข้าไปทำหน้าที่ในการช่วยรักษา และจัดการต่างๆ ในการรักษาผู้ป่วย นับวันจะมีผู้ป่วยมากขึ้นๆ ซึ่งมีทั้งที่ผู้ป่วยไปกลับ และพักรักษาตัวที่ศูนย์รักษาในวัดพรหมโลก เมื่อไม่มีผู้สืบทอดพระอาจารย์บุญช่วย จึงต้องรับงานรักษาพิษงูจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษารวมแล้วประมาณ แปดพันราย สูตรยาในการรักษานั้นกล่าวว่ามีมาตั้งแต่ครั้งบรรพชนของท่านสมปองช่วงเวลาพระเจ้าตากสินมหาราชไปประทับที่วัดเขาขุนพนม บรรพชนของท่านสมปอง เจ้าอาวาส และน้องชาย คือนายสมนึก จันทรประสูติ นั้น เป็นหมอในพระเจ้าตากสินมหาราช สมุนไพร่ที่นำมารักษานั้นได้รับคำตอบว่ามีมากมายหลายชนิด เดินลงไปจากภูเขากลับบ้านก็เจอสมุนไพร่รักษาพิษงูแล้วพิษงูที่รักษามีทั้ง กูปะปะ กูเห่า กูจาง กูเขี้ยวตุ๊กแก(กูกะปะค่า) กูเขี้ยวหางไหม้ ในการรักษานั้นจะมีสมุนไพร่ที่ต่างกันออกไปบ้าง ชื่อสมุนไพร่ที่รักษา กูกะปะ ใช้สมุนไพร่ เช่น น้ำมะนาว รากอินทนิลดอกขาว รากปดควาย นมสวรรค์ดอกขาว เป็นต้น กูจาง(ภาษาไทยได้เรียก กูบองหลา) เช่น รากไม้ค้อนตีหมา รากเตยแขง รากเตยคลอง ลำโพงกาหลก โกงกิ้ง ว่านขมิ้น ขม เป็นต้น กูเห่า เช่น ลำโพงกาหลก อินทนิลดอกขาว หินลุย ใบรางจืด เป็นต้น ยารักษาเหล่านี้ผสมกับเหล้าโรง บางอย่างก็ใช้น้ำมะนาว ในการรักษาพิษงูแต่ละชนิดก็ต้องสังเกตที่แผลและลักษณะเขี้ยว เมื่อรู้ว่าเป็นชนิดใดก็จัดสมุนไพร่ให้ถูกตามตำรารักษาที่เรียนมา การรักษาพิษงูของวัดพรหมโลกเป็นที่รู้จักกันดีในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และภาคใต้ มีนักศึกษาในระดับปริญญาโททำวิทยานิพนธ์เรื่องการรักษาพิษงูในกรณีของวัดพรหมโลกเมื่อหลายปีมาแล้ว ปัจจุบันนี้พระอาจารย์บุญช่วย เดชธมฺโม เป็นหลักในการดำเนินการรักษา และมีพระครูบรรหารวุฒิชัย เจ้าอาวาสเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ ภูมิปัญญาการรักษาพิษงูด้วยสมุนไพร่ ที่ผ่านมาเมื่อทางแพทย์แผนปัจจุบันรักษาไม่ได้เพราะต้องตัดแขนตัดขาที่เปื้อนเพราะพิษงู เมื่อไม่ยอมให้ตัดก็ไปรับการรักษาที่วัดพรหมโลก และผู้ป่วยหายโดยไม่ต้องตัดแขนตัดขามีอยู่จำนวนมาก การรักษาพิษงูด้วยสมุนไพร่เป็นภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมายาวนานและมีคุณค่า ยิ่ง คนไทยควรสืบทอดให้ดำรงอยู่ต่อไป

การรักษากระดูกด้วยสมุนไพร่ ของ นายภาณุพงศ์ ปรียวงศ์กร

นายภาณุพงศ์ ปรียวงศ์กร หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่าหมอใหญ่ อายุ ๕๔ ปี บ้านบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รับถ่ายทอดภูมิปัญญาการรักษากระดูกด้วยสมุนไพร่จากพระครูธรรมธราธิคุณ

(พ่อท่านจบ) อดีตเจ้าอาวาสวัดธาราวดีหรือวัดบางจาก ท่านเป็นพระภิกษุระดับเจ้าอาวาสที่มีชื่อเสียงในการรักษากระดูกด้วยสมุนไพรสมด้วยพุทธคุณ เมตตาคุณและกรุณาคุณ เป็นสำคัญ ด้วยในขณะที่ดำเนินการรักษานั้นท่านจะสวดมนต์ภาวนาไปด้วยและมีน้ำมันขมิ้นมหาภิเนษกรวดที่มีปัญหา หมอใหญ่หรือหมอภานุพงศ์ ปรีวงศ์กร และศิษย์อื่นๆ ได้รับภูมิปัญญาดังกล่าวนี้นี้จากท่านเจ้าอาวาสวัดธาราวดี ในจำนวนศิษย์พ่อท่านจบที่มีอยู่ไม่มากนักนั้น ศิษย์ที่รับถ่ายทอดวิชาและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ หมอใหญ่ บ้านหมอใหญ่อยู่ใกล้วัดวังเลนอยู่ในวัดตั้งแต่เด็กๆ ได้เห็นการรักษากระดูกจากพ่อท่านจบอยู่บ่อยๆ ประกอบกับยาเป็นหมอตำแยด้วย จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเส้นและกระดูก จึงทำให้พัฒนาการรักษากระดูกได้ดี พ่อท่านจบท่านรักษาได้แม้กระดูกแตกหักแล้วกลับมาต่อติดให้หายเป็นปกติได้ ก่อนการรักษากระดูกที่หักแล้วกล่าวกันว่าถ้าหักมากท่านจะทุบให้แตกแล้วรักษา ผลออกมาคือกระดูกเชื่อมต่อกันใช้การได้ นับเป็นความอัศจรรย์ในการรักษากระดูกด้วยการใช้ภูมิปัญญาของพ่อท่านจบหรือพระครูธรรมธาราธิคุณ ส่วนหมอใหญ่ยังจะต้องศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติให้มากขึ้นไปอีกจึงจะรักษาให้สัมฤทธิ์ผลอย่างพ่อท่านจบซึ่งเป็นอาจารย์ อย่างไรก็ตามหมอใหญ่มีความเชี่ยวชาญในการรักษากระดูกกระดูกเคลื่อน และหลุดได้มากจำนวนมาก และเป็นที่รู้จักของผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับกระดูก หมอใหญ่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมเลขที่ พพว.18277 ผู้ป่วยเกี่ยวกับกระดูกและเส้นเอ็นที่รักษาที่โรงพยาบาลด้วยวิธีแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หายหรือมีปัญหามายกไปรับการรักษาต่อกับหมอใหญ่และประสบความสำเร็จมีอยู่ไม่น้อย แสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาไทยในการรักษากระดูกและเส้นเอ็นนั้นมีประสิทธิภาพในการรักษา

การรักษาโรคอัมพฤกษ์-อัมพาตด้วยสมุนไพร ของ นายอุรา หอมอ่อน

นายอุรา หอมอ่อน เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ใช้สมุนไพรในการรักษาโรคอัมพฤกษ์-อัมพาตมาเป็นเวลายาวนาน เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมก่อตั้งสมาคมแพทย์แผนไทยที่วัดโคกธาด อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอยู่ในส่วนของการใช้สมุนไพรรักษาโรคอัมพฤกษ์-อัมพาต ดังกล่าแล้วและมีผลงานการรักษาหายแล้วจำนวนมาก สมุนไพรที่ใช้ในการรักษานั้นใช้วิธีรับประทานและอาบ สมุนไพรที่ใช้มี ๖ ประเภท คือ เถาว์ไม้เลื้อย เช่น พริกไทย ดีปลี บอระเพ็ด สะค้าน เถาว์ไม้ยืนต้น เช่น กำลังวู้เถลิง ไม้ยืนต้น เช่น สมอทะเล สมอพิเภก สมอไทย และมะขามป้อม ไม้ล้มลุก เช่น ขิง ไพล โกศสอ โกศเขียง โกศจุฬาลัมพา โกศกระดูก หญ้า เช่น แผลหอม ไม้พุ่ม เช่น เทียนดำ มะแว้ง เครือมะแว้งต้น สมุนไพรทุกชนิดทั้ง ๖ ประเภทมีสรรพคุณในการรักษาอัมพฤกษ์-อัมพาต และแก้พิษแก้ไข้ได้หลายอย่าง สมุนไพรทั้งหลายเป็นสิ่งที่เข้าไปช่วยให้เกิดความสมดุลของธาตุทั้งสี่ คือ ดิน น้ำ ลม และไฟ ส่งผลให้โรคอัมพฤกษ์-อัมพาตหายในที่สุด

การรักษาโรคจิตเสีดวงตารด้วยยาสมุนไพร ของ นายประเสริฐ ทองคำ

นายประเสริฐ ทองคำ เป็นหมอพื้นบ้านสมุนไพร ตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับถ่ายทอดภูมิปัญญาการรักษาโรคติดต่อทางทวารจากบรรพชนและวัดโคกธาดู ไม่ว่าโรคติดต่อใด ถ้าใส่ใหญ่ ดาก ถ้าใส่เล็ก พลงง โรคติดต่อดังกล่าวมักจะเป็นเมื่อพ้นวัยเด็ก ยารักษาโรคติดต่อทางทวารของหมอประเสริฐ ทองคำ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือของดีโมคลานด้วย สมุนไพรใช้ในการรักษามี ๒๔ ชนิด ดังที่ได้ศึกษาและรักษา ดังนั้นผู้เป็นหมอรักษาโรคดังกล่าวนี้จึงต้องมีความจำดี ใช้วิธีการรักษาได้ถูกต้องตามโรคติดต่อทางทวารดังกล่าว ผลการรักษาจึงจะได้ผล ในการรักษานั้นหมอประเสริฐ ทองคำจะมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน นอกจากรักษาโรคติดต่อทางทวารแล้ว หมอประเสริฐ ทองคำ ยังเป็นผู้ทำพิธีกรรมของหมู่บ้านตนและหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วย

การรักษาโรคด้วยยาหม้อสมุนไพร ของนายโอวาท ร่วมสนิท

นายโอวาท ร่วมสนิท เป็นชาวตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ใช้สมุนไพร ในการต้มยาหม้อเพื่อรักษาโรคร่างกายให้หายจากโรค ด้วยการได้รับการถ่ายทอดวิชาดังกล่าวนี้จากครู และศึกษาจากตำรายาที่ถ่ายทอดกันมาตามลำดับ สมุนไพรที่นำมาใช้เพื่อต้มรักษามี ๑๑ ชนิด คือ ใบ ส้มป่อย ดินประสิว ยาดำ ดีเกลือ ใบมะกา ใบมะขาม กำมะถัน สารส้ม ขี้ตาแดง การบูร และผลมะกรูด โรคที่หมอโอวาทรักษา เช่น โรคซาง ฝีประคำร้อย ธาตุพิการ เบื่ออาหาร นิวเป็นหนอง และตาเดือน ลดความ อ้วน มะเร็งในมดลูก เลือดเป็นพิษ ยาบำรุงเลือดของสตรี ระดูขาว แก้กษัย และโรคเบา เป็นต้น หมอโอวาท รักษาโรคต่างๆ ได้หลายประเภท จึงมีผู้นิยมไปรับการรักษาด้วยวิธีต้มยาหม้อของหมอโอวาทอยู่ไม่น้อย จนกระทั่งปัจจุบัน ผู้ป่วยบางรายไปรับการรักษาหมอแผนปัจจุบันแล้วไม่หายก็มารับการรักษาด้วยยาหม้อ ของหมอโอวาท ร่วมสนิท เข้าลักษณะลงเนื้อชอบลงยา

การรักษาโรคด้วยยาหม้อสมุนไพร ของ นายณัฐพล มีพวงมาก

นายณัฐพล มีพวงมาก เป็นชาวตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาความรู้ เรื่องการรักษาโรคด้วยการต้มยาหม้อจากบิดาและบรรพชน อีกทั้งได้ศึกษาเรียนรู้จากวัดโคกธาดู ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ตำรายาหม้อของหมอณัฐพลมีความต่างจากหมอโอวาทอยู่บ้างตรงที่ชนิด ของสมุนไพรที่นำมาใช้ประกอบเป็นตัวยาในการต้ม สมุนไพรที่ใช้ เช่น แก่นขี้เหล็ก ใบมะกา หัวแห้วหมู แก่น ไม้สัก แก่นขนุน ฝักคุณรสหวาน สะค้าน รากชะพลู มะตูมอ่อน และใบมะค่าไก่ ความต่างกันคงเกิดจากมีครุ ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคด้วยสมุนไพรต้มยาหม้อมีอยู่หลายสำนักนั่นเอง โรคที่รักษา เช่น โรค ซาง เบาหวาน มะเร็ง ปวดเมื่อย เหน็บชา อัมพฤกษ์-อัมพาต หัวใจ ภูมิแพ้ ธาตุพิการ ไข้ทับระดู หอบหืด และ โรคผิวหนัง เป็นต้น ด้วยรักษาได้หลายโรคจึงมีผู้ไปรับบริการมิได้ขาด

การรักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพร ของ นายเรืองอรุณ เพชรฤทธิ์

นายเจิงอรุณ เพชรฤทธิ์ หรือหมอออรุณ เป็นชาวตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการรักษาโรคมะเร็งจากปู่มาตั้งแต่วัยเด็ก อายุ ๖-๗ ขวบ เพราะอยู่ใกล้ชิดกับปู่จึงได้ความรู้ในการใช้สมุนไพรรักษาโรคมะเร็ง ประกอบกับแม่ก็เป็นผู้หนึ่งที่เป็นหมอรักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรด้วย จึงทำให้มีความรู้ในการรักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรได้ดี รักษาด้วยวิธีการให้ผู้ป่วยรับประทานยาหม้อซึ่งมีสมุนไพรที่นำมาต้ม เช่น หัวข้าวเย็นทั้งสอง หัวร้อยรู เห็ดกระถิน พืชมาน กาฝากมะม่วง พืชมเสน ไผ่สั๊กหิน กระเพรา ต้นหนาด โด่ไม่รู้ล้ม หัสคุณ ม้ากระต๊อบโรง การบูร และยังมีส่วนผสมสมุนไพรอื่นๆ อีก ตำรายารักษาโรคมะเร็งด้วยสมุนไพรที่หมอออรุณใช้ในการรักษามีเป็นความละเอียดอ่อนมาก หมอจึงต้องมีคุณลักษณะพิเศษจึงจะเป็นหมอรักษาโรคมะเร็งแบบนี้ได้ อีกทั้งต้องมีความจดจำสูง และสติปัญญาที่ดีด้วย

การรักษาโรคเส้นและกระดูก ด้วยสมุนไพร ของ นายโชติ พรหมเพรา

นายโชติ พรหมเพรา เป็นชาวตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ย้ายติดตามครอบครัวไปอยู่ที่อำเภอทุ่งใหญ่ และมีครอบครัวอยู่ที่อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการรักษาโรคเส้น และกระดูกจากบรรพชน คือ แม่เฒ่า(แม่ของแม่) ซึ่งประกอบอาชีพหมอดำแย ปู่ และทวดซึ่งเป็นหมอรักษาโรคเส้น และกระดูก หมอโชติ พรหมเพราได้ดำเนินการตั้ง “ศูนย์พัฒนาสมุนไพรครบวงจร จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในที่ดิน ๑๔ ไร่ ของภรรยาที่ร่อนพิบูลย์ ในพื้นที่ดินนี้มีสมุนไพรอยู่มากถึง ๓๐๐ ชนิด และผลิตยา บดยาด้วยตนเอง มีเครื่องตำยาพลังระหัดวิดน้ำ โดยประยุกต์ประดิษฐ์จากชิ้นส่วนเศษอะไหล่ยนต์มาประกอบเป็นเครื่องตำยาและบดยา โรคที่รักษาประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ คือ โรคปวดเมื่อย กลุ่มโรคประสาทและเส้น ในการประกอบตัวยานั้นหมอโชติมีความชำนาญมากเพราะมีความรู้และมีทักษะมาตั้งแต่วัยเด็ก ตัวยาที่ไม่ต้องไปหามาจากที่อื่น เพราะมีอยู่ในพื้นที่บ้าน ๑๔ ไร่ ยกเว้นที่ไม่มีจริงๆ ที่ไม่ใช้พืชเท่านั้นที่ต้องไปซื้อ มาเพื่อนำมาผสมให้ครบตามสูตรยา

หมอรักษาร่างกายให้หายจากโรคด้วยสมุนไพรทุกท่านที่ได้ศึกษาวิจัยเอาไว้ ล้วนมีความเชี่ยวชาญในการรักษาด้วยภูมิปัญญาที่มีอยู่ ซึ่งได้รับการสืบทอดจากบรรพชนมารุ่นต่อรุ่น และมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสำนักและสถาบันการรักษาโรคด้วยสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย สำนักศึกษารักษาโรคด้วยสมุนไพรในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลายแห่ง ที่รู้จักกันมาก เช่น วัดโคกธาตุ วัดท่าโคตร และวัดพ่อท่านจบ(วัดธาราวดีหรือวัดบางจาก) เป็นต้น ในการรักษาโรคด้วยสมุนไพรด้วยการรับประทาน ทา บีบ นวด และอาบนั้น เป็นภูมิปัญญาที่คนไทยสืบทอดกันมาเป็นเวลานานแล้ว ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสุขภาพชุมชนที่สำคัญยิ่ง จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้มีการสืบทอดตลอดไปชั่วรุ่น ลูก หลาน เหลน โหล่น ลื้อ หลีด และหลีบ อีกทั้งต้องคอยระวังมิให้ต่างชาตินำไปจดสิทธิบัตร เพราะนั่นหมายถึงการสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรมหรือศิลปะและวัฒนธรรมด้านการรักษาสุขภาพที่ยิ่งใหญ่ของคนไทย(สยาม)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับปราชญ์ภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพชุมชนด้วยสมุนไพร กรณีศึกษา ๔ อำเภอ ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช (ท่าศาลา เมือง พรหมคีรี และร่อนพิบูลย์) ทำให้ได้รู้ถึงการส่งสมภูมิปัญญาในการ รักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรของบรรพชนที่เป็นเวลายาวนานมาแล้วได้ดี ภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพ ด้วยสมุนไพรของบรรพชนและหมอปราชญ์ภูมิปัญญาสุขภาพนั้นมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือในเขต พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชสี่อำเภอนั้นมีพืชและธาตุสมุนไพรอยู่มากจึงทำให้เอื้ออำนวยต่อการนำ สมุนไพรมาประกอบเป็นยาในการรักษา เพราะสามารถไปหาในป่าเขาได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะเขาหลวง และเขานัน เป็นต้น อีกทั้งในพื้นที่บ้านอยู่อาศัยก็มีพืชสมุนไพรให้ได้นำมาใช้ประโยชน์ พืชสมุนไพรบางชนิด ที่หายากก็นำมาปลูกไว้ในพื้นที่บริเวณบ้าน ปราชญ์ภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพจะชุมนุมด้วยสมุนไพรที่ นำมาศึกษา คือ พระบุญช่วย เตชธัมโม ภูมิปัญญาในการรักษาพิษด้วยสมุนไพร นายภาณุพงศ์ ปรียวงศ์กร (หมอใหญ่) การรักษากระดูกด้วยสมุนไพร นายอุรา หอมอ่อน การรักษาอัมพฤกษ์ -อัมพาต ด้วยสมุนไพร นายประเสริฐ ทองคำ รักษาโรคจิตเสีดวงทวาร ด้วยสมุนไพร นายนโอวาม ร่วมสนธิ(หมอเลี่ยม) การรักษา โรคไข้เจ็บต่างๆ ด้วยสมุนไพรยาหม้อ นายณัฐพล มีพวกมาก (ลูกหมอแก้ว) การรักษาโรคต่างๆ ด้วยยาหม้อ สมุนไพร นายเริงอรุณ เพชรฤทธิ์ การรักษาโรคมะเร็ง ด้วยสมุนไพร และนายโชติ พรหมเพรา รักษาโรคปวด เมื่อยและประสาทด้วยสมุนไพร หมอสมุนไพรเหล่านี้ล้วนแต่ได้รักษาผู้คนที่เจ็บป่วยมาเป็นจำนวนมากและ บรรลุผลสำเร็จในปริมาณสูง อย่างไรก็ตามผู้ที่ไปรักษาในระยะหลังส่วนใหญ่ไปรักษาเมื่อเห็นว่าการรักษา หมอแผนปัจจุบันไม่ได้ผลแล้ว ดังนั้นการรักษาภูมิปัญญาในการรักษาสุขภาพของบรรพชนไทยภาคใต้และ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทยนั้น ควรจะได้ดูแลรักษาให้ดำรงอยู่ต่อไปให้เป็นภูมิปัญญาทางด้าน วัฒนธรรมต่อไปและตลอดไป

บรรณานุกรม

ชลทิพย์ เขี่ยมสำอาง และวิศน์ ศิลตระกูล.(๒๕๓๓).ความเป็นมาของภูมิปัญญาชาวบ้าน.เทคโนโลยีพื้นบ้าน และแหล่งวิทยาการท้องถิ่นชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการชุมชน หน่วยที่ ๖ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.บุศบรรณ ณ สงขลา .(๒๕๒๒) สมุนไพรไทย.กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้. พระราชบัญญัติยา.(๒๕๑๐)ยาสมุนไพร.สืบค้นจาก <http://law.longdo.com/Law//451/>. พิศิษฐ์ บุญไชย.(๒๕๔๒) ยาสมุนไพรกับวิถีชีวิตชาวอีสาน.มหาสารคาม สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม อีสาน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ไพบูลย์ จิตนกุล.งูพิษในประเทศไทย.(พิมพ์ครั้งที่ ๒).กรุงเทพฯ.มติชน. วันดี กฤษณพันธ์(๒๕๔๑).สมุนไพรน้ำรู้.กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สุวิทย์ มาประสงค์.ภูมิปัญญาหมอยง.กรุงเทพฯ.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว). กลุ่มงานแพทย์พื้นบ้านไทย.. กรมการพัฒนากาแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๔๖)ว่าด้วยการแพทย์พื้นบ้านไทย.กรุงเทพฯ.องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

Commented [L9]: ควรเพิ่มที่ระบุว่าเหตุใดปราชญ์สมุนไพร จึง เป็นที่พึ่งหลังจากรักษาด้วยแพทย์ปัจจุบันไม่ได้ผล

Commented [L10]: เติมนิที่พิมพ์ หลังนามสกุลผู้เขียน

Commented [L11]: เติมนิที่พิมพ์ หลังนามสกุลผู้เขียน

กิตติ ลิ้มสยาม.(๒๕๕๔).ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย.วารสารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ.๗((๔):๗.
นิตยา กิจไพศาล.(๒๕๓๙)การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านรักษากระดูกกรณีศึกษาหมอพื้นบ้านคนหนึ่ง ใน
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.

ราชบัณฑิตยสถาน.(๒๕๔๖).พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.กรุงเทพฯ นานมีบุ๊คพับลิค
เคชั่น.

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ.(๒๕๔๐).พืชเครื่องเทศและสมุนไพร.กรุงเทพฯ.โอเดียนสโตร์.

Commented [L12]: เต็ม . หลัง ปีที่พิมพ์

Commented [L13]: เต็มเครื่องหมาย : ระหว่างสถานที่พิมพ์กับ
หน่วยงานจัดพิมพ์